

آئوريش خط پہلوی

پہراہ متن پہلوی شکتی نامی یستان

فراء و نیوفری

WWW.YASNA.TK

ادبیات پهلوی :

رساله ها و متن هایی که به زبان پهلوی در دست است بیشتر در سده های نخست اسلامی تدوین شده است. همه این آثار مبتنی بر روایات و سنتهای دینی و ادبی و کتبی و شفاهی زرتشتیان در دوران ساسانی است.

بزرگترین کتاب به پهلوی، دینکرد (دینکرت) است که دانشنامه دین زرتشتی بود و اگرچه بخشی از آن نابود شده ولی بیشتر آن به دست ما رسیده است. بندهش (یون دَهشن) کتابی دیگر است که محتوایی علمی - دینی دارد و بیانگر جهان بینی و دانش ایران دوره ساسانی است. همچنین زاتسیرم. ماتیکان هزار دادستان کتابی مربوط به فقه و حقوق زرتشتی است. زند اوستا یعنی ترجمان اوستا به پهلوی نیز از جمله آثار مهم پهلوی اند. زند و هومن یشت (یمن یشت یا یسن) مربوط به یشتی است گمشده که به دست ما نرسیده و به همین جهت با توجه به نبود اصل اوستایی، در اصلانش تردید وجود دارد. کتاب هایی چون شکند گمانیک و یچار (گفتار گمان شکن) و گجستگ ابایش آثاری هستند برای بحث فلسفی و کلامی که در دوره اسلامی برای دفاع از کیان دین زرتشتی نوشته شده اند. کتابهایی چون جاماسب نامه و ... ظاهرا حالت پیشگویی آینده را دارند و سخن از پیشگویی سرنگونی ساسانیان و یورش تازیان میزنند. ولی با توجه به سبک و محتوا به گمان میرسد پس از اسلام و به جهت نگهداشت ایمان مردم و دادن امید به آنها نگاشته شده یا ویرایش شده اند. مینوی خرد و اندرز آتورپات مانسپندان و یادگار بزرگمهر (ادیاتکاری وزرگمتر) کتابهایی اخلاقی برای پند و اندرز. کارنامه اردشیر بابکان (کارنامه اردشیر بابکان) و یادگار زیران (ادیاتکاری زیران) کتابهایی مربوط به ادبیات حماسی و تاریخی و درخت آسوریک منظومه ای زیبا که به همراه یادگار زیران آنرا از دوران اشکانی می دانند. ارداویراف نامه (ارتاویراف نامک) یکی از محبوب ترین آثار ادب پهلوی که مربوط به سفر مینوی موبدی به نام ارداویراف به بهشت و دوزخ است. پس از اسلام شاعری زرتشتی به نام بهرام پژدو آنرا با نام زراتشت نامه به نظم کشید. نسخه نخستین ارداویراف نامه را در اثری دیگر به پهلوی یعنی کتیبه کرتیر موبد مربوط به سده سوم میلادی می بینیم. که حتی باعث شده گروهی گمان برند که ارداویراف همان کرتیر است. نامه شهرستانهای ایران (نامکی شتریایی ایران) دفتری تاریخی درباره تاریخچه شهرهای ایران است. دفترهای دیگری چون اندرزهای خسرو انوشه روان، نامه خسرو و ریدک، داروی خرسندی، اندرز پوریوتکیشان، روایات پهلوی نامه اشاوهیستان و شمار دیگری آثار کوچک پهلوی (گاهی در ترجمان عنوان به جای نامه از رساله بهره میبرند) وجود دارند. که برخی از آنها مانند ارداویراف نامه و کارنامه اردشیر بابکان و زند و هومن یشت و بندهش و ... زودتر به فارسی ترجمان شده اند. ولی برخی یا ترجمان نشده و یا کامل ترجمان نشده اند.

آشنایی با خط پهلوی کتابی :

برای نوشتن به زبان پهلوی 2 نوع خط بر جا مانده است که شامل:

1- خط کتابی یا متصل 2- خط کتیبه ای یا منفصل

این 2 نوع خط در نوشتن تفاوتی زیادی دارند که ما در این نوشته به توضیح خط پهلوی کتابی خواهیم پرداخت. خط پهلوی کتابی دارای 14 حرف است که از راست به چپ نوشته می شود:

yasna33@yahoo.com

حروف الفبای پهلوی :

خ x h د	ک k k و/ء	آ-ا a-ā) د
ه h h د	ر-ل r-l l)	ب b b ل
گ g g و	م m m ؤ	ی y y و
ج j y و	س s s و/و	و w w ا
د d d و	ف-پ f-p p ة	ز z z س
ر r r ا	ش s s ه	چ c c م
ن n n ا	ت-د t-d ة	ت-د t-d t م

ا نشان دهنده آخر کلمه

**** نکته: حروفی که با رنگ قرمز نوشته شده است برای حرف نویسی بکار میرود و در هزوارشها با حرف بزرگ نوشته میشود و حروف آبی رنگ در آوانویسی استفاده می شود. ****

yasna33@yahoo.com

WWW.YASNA.TTK

یکی از مشکلات یادگیری خط پهلوی استفاده از یک نشانه برای چند آوا مختلف است مثل: د- ی- گ که از یک نشانه استفاده می شود و در هنگام نوشتن متصل خواندن آن سخت تر نیز میشود که باید متنهای زیادی برای سهولت در خواندن استفاده شود و تمرین زیادی نمایید. در جدول زیر طرز نوشتن حروف پهلوی به صورت متصل آورده شده است.

جدول نگارش حروف پهلوی به صورت متصل

برای آموزش خط پهلوی یادگیری کامل و تمرین جدول زیر ضروریست

پ	ق	ع	و	ا	ب	س	د	ک	ل	ر	ز	ح	س
پق	قع	عو	و ا	ا ب	ب س	س د	د ک	ک ل	ل ر	ر ز	ز ح	ح س	س
پق	قع	عو	و ا	ا ب	ب س	س د	د ک	ک ل	ل ر	ر ز	ز ح	ح س	س
پق	قع	عو	و ا	ا ب	ب س	س د	د ک	ک ل	ل ر	ر ز	ز ح	ح س	س
پق	قع	عو	و ا	ا ب	ب س	س د	د ک	ک ل	ل ر	ر ز	ز ح	ح س	س
پق	قع	عو	و ا	ا ب	ب س	س د	د ک	ک ل	ل ر	ر ز	ز ح	ح س	س
پق	قع	عو	و ا	ا ب	ب س	س د	د ک	ک ل	ل ر	ر ز	ز ح	ح س	س
پق	قع	عو	و ا	ا ب	ب س	س د	د ک	ک ل	ل ر	ر ز	ز ح	ح س	س

yasna33@yahoo.com

اعداد در زبان پهلوی

برای نگارش اعداد، نشانه‌های زیر به کار می‌رود :

ēk	1	—
dō	2	— —
sē	3	— / — —
čahār	4	— — —
pañ	5	— — — —
šaš	6	— — — — —
haft	7	— — — — — —
hašt	8	— — — — — — —
nō(h)	9	— — — — — — — —
dah	10	— — — — — — — — —
yāzdah	(= 10 + 1) 11	— — — — — — — — — —
wīst	20	— — — — — — — — — — —
wīst ud ēk	21	— — — — — — — — — — — —
sīh	(= 10 + 10) 30	— — — — — — — — — — — — —
sīh ud ēk	31	— — — — — — — — — — — — — —
čehel	40	— — — — — — — — — — — — — — —
čehel ud ēk	41	— — — — — — — — — — — — — — — —
pañjāh	50	— — — — — — — — — — — — — — — — —
šast	60	— — — — — — — — — — — — — — — — — —
haftād	70	— — — — — — — — — — — — — — — — — — —
haštād	80	— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
nawad	90	— —
ē sad / sad	100 و 1 × 100	— —
dō sad	(2 × 100) 200	— —
ē hazār / hazār	1000 و 1 × 1000	— —
dō hazār	2000	— —

yasna33@yahoo.com

هزوارش ها :

یکی از ویژگی های نگارشی زبان پهلوی و بیشتر زبانهای ایرانی میانه وجود هزوارش در آنهاست. هزوارشها کلمات آرامی اصلی هستند که به خط پهلوی نوشته می شدند ولی معادل پهلوی آنها به تلفظ در می آمد. مثلا حرف اضافه - از - بصورت پهلوی 𐭥 نوشته می شود و MN حرف نویسی میشود که نشان دهنده تلفظ men آرامی می باشد. و در هنگام خواندن az تلفظ می گردد.

علل وجود هزوارش در زبان پهلوی:

در زمان هخامنشیان مکاتبات دولتی به زبان و خط آرامی انجام می گرفت . بدین گونه که کاتبان آرامی زبان مراکز حکومتی مضمون نامه ها را که به زبان هر ناحیه به آنها شفا ها گفته می شد ، به آرامی ترجمه می کردند و می نوشتند و در مقصد نیز نامه ها را دبیران آرامی زبان همان ناحیه به زبان همان ناحیه بر می گرداندند پس از آن بتدریج از حدود قرن سوم قبل از میلاد که زبانهای ایرانی در نوشتن به کار گرفته شدند و این زبانها به خط آرامی و سپس به خطوط تحول یافته از آرامی همانند پهلوی نوشته شدند. حفظ سنت آرامی نویسی موجب شد که برخی از کلمات این زبان همچنان در نگارش بر جای بماند . اما همانگونه که روش دبیران آرامی زبان دوره هخامنشی در هنگام ترجمه نامه ها بود هرگز این کلمات به صورت اصلی خود تلفظ نمی شدند بلکه معادل ایرانی آنها در هر زبان به تلفظ در می آمد . بعدها که دبیران و کاتبان ایرانی تلفظ اصلی این هزوارش ها را نمی دانستند فقط شکل این کلمات را به خاطر می سپردند. و به صورت پهلوی تلفظ می کردند.

yasna33@yahoo.com

اکنون به برخی از هزارش های پهلوی نگاه کنید :

و اینک هزارش حروف مهم:

اتدر	andar	BYN	𐬀𐬎𐬎
اوه به، بطرف و گگاهی با	ō	OL	𐬀𐬎
ایره ایره بر	abar	QDM	𐬀𐬎𐬎𐬎
از	az	MN	𐬀𐬎
کی، که	ke	MNW	𐬀𐬎𐬎
کو، که	ku	AYK	𐬀𐬎𐬎𐬎
کاه، هنگامیکه	ka	AMT	𐬀𐬎𐬎𐬎
تا	tā	OD	𐬀𐬎
با	abāg	LWTE	𐬀𐬎𐬎𐬎
باز	abāz	LAWHL	𐬀𐬎𐬎𐬎𐬎
به برای اسم و ضمیر	pad	PWN	𐬀𐬎
به برای فعل	be	BRA	𐬀𐬎
اگر	agar	HT	𐬀𐬎
نی، نه	nē	LA	𐬀𐬎
هر	har	KRA	𐬀𐬎𐬎
مه حرف نفی که بر سر فعل می آید	ma	AL	𐬀𐬎
چه	ce	ME	𐬀𐬎
آنگاه، پس از آن	ēg	ADYN	𐬀𐬎𐬎
این	ēn	ZNE	𐬀𐬎
آن	an	ZK	𐬀𐬎
ما	amā	LNE	𐬀𐬎𐬎
شما	aśmā	LKWM	𐬀𐬎𐬎𐬎
ایشان	aweśan	OLE śan	𐬀𐬎𐬎𐬎𐬎
استان، ایستادن	est	YKWYMWN	𐬀𐬎𐬎𐬎𐬎
ایستاد			
ایستد			
بود	baw	YHWN	𐬀𐬎
من	man	L	𐬀
تو	tō	LK	𐬀𐬎
او	awe	OLE	𐬀𐬎𐬎

yasna33@yahoo.com

WWW.YASNA.TK

به متن زیر توجه کنید.

۱۱۵ ۶۵ ۷ ۵۳۳

PWN ŠM Y yzd' n

pad nām ī yazdān

بنام یزدان

www.zbastani.blogfa.com

همانطور که مشاهده می کنید سطر اول حرف نویسی متن است که با توجه به اینکه 3 کلمه نخست هزوارش می باشد با حروف بزرگ نوشته شده است و در آوانویسی بصورت په‌وی ترجمه شده است

علامت خط تیره زیر کلمه Z بدین سبب است که در په‌وی گاهی اوقات بجای استفاده از حرف ز از حرف ی استفاده میشود این موضوع در برخی حروف دیگر مثل ی بجای ب نیز دیده می شود. (نکته: نوع حرف نویسی و آوا نویسی در این کتاب بر گرفته از روش مکنزی می باشد.)

yasna33@yahoo.com

جهت تمرین بیشتر متن پهلوی شگفتی های سیستان همراه با حرف نویسی ،
 آوا نویسی و معنی در اختیار شما قرار می گیرد تا بتوانید آموخته های خود
 بصورت عملی بیازمایید .

گرد آورنده
 فرهاد نیلوفری
 89/4/20

معرفی چند کتاب مفید برای یادگیری زبان پهلوی که از آنها در این کتاب سود برده شده است:

- 1- زبان پهلوی ادبیات و دستور آن ژاله آموزگار انتشارات معین
- 2- فرهنگ کوچک زبان پهلوی دیوید مکنزی انتشارات پژوهشگاه
- 3- راهنمای زبانهای باستانی ایران دکتر ابوالقاسمی انتشارات سمت 2جلدی

yasna33@yahoo.com

متن پهلوی:

۱۱۸ ۶۳۳

[مژدهٔ- اوس-وس- و نندد]

- ۱ مژدهٔ- اوس-وس- و نندد ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳
- ۲ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳
- ۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳
- ۴ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳
- ۵ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳
- ۶ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳
- ۷ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳
- ۸ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳

1 JJ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳. 2 MK ۱۱۸ ۶۳۳ ۱۱۸ ۶۳۳. 3 Both ۱۱۸ ۶۳۳. 4 MK ۱۱۸ ۶۳۳. 5 Both ۱۱۸ ۶۳۳. 6-7 MK repeats ۱۱۸ ۶۳۳. 8 MK ۱۱۸ ۶۳۳, JJ ۱۱۸ ۶۳۳. 9 Both ۱۱۸ ۶۳۳. 10 Thus both; for ۶۳۳ ?

'pdyh W shykyh Y zmyk' Y syst'n MN 'plyk
 štryh' HNA l'd 'pytl W SPYL
 'ywk' ZNE AYK lwt' Y hytmnd W wl Y plzd'n W zlyh Y
 ky'nsy W gl [Y] 'wšd'št'l BYN zmyk' Y syst'n
 z'dšn' W plwlšn Y hwšydl W hwšydlm'h [W] swkšydnš Y
 zltwhšt'n Y spyt'm'n hcš lyst'hyc kltn'
 'ywk' ZNE AYK ptwnd W twhmk' Y kd'n dhywpt'n Y
 pd ZNE kyšwl wz(y)nd hcš mt MN przd'n Y flydwn
 slm MNW kyšwl Y hlwm W twc MNW twlkstn' PWN hwt'yh
 d'št' 'yl'yc 'yl'n dhywpt'n bwt APS BRA YKTLWN
 W MN plzd'n [Y] 'yl'yc BRA kny'k'y AHRN AYS BRA LA
 KTLWNt' W AHL flydwn OD wl [Y] plzd'n YDBLWN W PWN
 nyh'n' YHSNNt OD [d]hwm ptwnd AMT MN ZK kny'k BRE YLYDWN
 AHL flydwn OL wl [Y] plzd'n OZLWN APS MN 'rtwyswl
 'n'hyt' 'dypt' BOYHWNst W PWN LAWHL 'l'stn' [Y] 'yl'nštr'
 W GDE [Y] kd'n 'p'ryk' yzd'n MN BYN syst'n g's m(')hm'nyh 'wlt
 'dypt' HSKHWNt LWTE m'nwšcyhl W OLEš'n 'yl'n' 'plyn[ynd]
 'ywk' ZNE AYK wšt'sp šh dyn' PWN wl Y plzd'n kit'
 lwb'k'yh ALWA PWN syst'n W AHL PWN 'p'ryk' štr'yh' W wšt
 'sp šh PWN hmpwrsk'yh Y zltwšt' W syn' 'hwmstwt'n Y
 bwstyk cygwn'š h'wšt'n Y zltwšt' AHL PWN sl
 h'wštyh OLE YHWWnt hynd dyn' syst'n OL c'št'
 lwb'k YHSNN-tn' l't' 50 W 50 PWN dwck' ŠPYL'n pr'c
 YHSNNt nsk'y *GNBASlncd KRYTWNt cygwn' syn' bwlc
 mtr' Y zltwšt'n PWN wyl'stkyh Y ZK YHWWt [Y]
 HSKHWN AMT gcystk' 'lksndl Y hlwmyk OL 'yl'n
 štr' md OLEš'n MNW PWN blyh Y mgw-mlt'yh SDYTWNt
 glpt YKTLWNt GBRA W lytk' 'ywcnd OL syst'n YATWNt
 hynd nsk'y YHWWt Y NYSE'n YHWWt Y 'pwl'n'yk'y
 nak'y *GNBASlncd 'wst' W wlm kt' YKOYMWN't PWN ME ZK
 l's dyn' BYN syst'n LAWHL gšt W 'l'st W wyl'st
 nwk' nwk' BRA PWN syst'n ADYN'yš' p'ryk' gy'g LA
 wlm L MNW PWN ZK gy'g hm'k' dyn'y YDBHWNt š'tyh Y
 gwhlyk'nyh l'd h'twhty plm'ynd YDBHWNtn'
 plcpt PWN ŠRM š'tyh l'mšn' š't W plhw'
 W dgl-zywšn' W pylwckl W 'hlwb' k'mk'-hnc'm YHWWN'd MNW
 npšt MNW NPSE W MNW KLYTWNtYd ašom

pad nām ī yazdān

آوانویسی متن پهلووی:

- 1) abdih ud sahiġih ī zamig ī Sistān az abārig šahrīhā ēd rāy abērtar ud weh.
- 2) ēk ēn kū rōd ī Helmand ud war ī Frazdān ud zrēh ī Kayānsē ud gar [i] ušdāstār andar zamig ī sistān.
- 3) zāyišn ud parwarišn ī Hušēdar ud Hušēdarmāh [ud] Sōšyans ī Zarduštān ī Spitāmān aziš rist-āxēz kardan.
- 4) ēk ēn kū paywand ud tōhmag ī Kayān dahibedān ī pad ēn kišwar wizend awiš mad. 5) az frazandān ī Frēdōn Salm kē kišwar ī Hrōm ud Tūč kē Turkestān pad xwadāyih dāšt Ērij Ērān dahibed būd uš be ōzad.
- 6) ud az frazandān [i] Ērij bē kanig-ē any kas bē nē mānd. 7) ud pas Frēdōn ō war Frazdān nīd ud pad nihān dāšt tā [da]hom paywand ka az ān kanig pus zād.
- 8) pas Frēdōn ō war [i] Frazdān šud uš az Ardwišūr Anāhid āyaft xwāst ud pad abāz ārāstan [i] Ērān-šahr ud xwarrah [i] kayān, abārig yazdān az andar sistān gāh mēhmānih abardar āyaft windād abāg Mānūščihr, ud awēšān Ērān afrin[end].
- 9) ēk ēn kū Wištāsp šāh dēn pad war ī Frazdān kard rawāġih. 10) fradom pad Sistān ud pas pad abārig šahrīhā. ud Wištāsp šāh pad hampursagih ī Zardušt ud Sēn [i] Ahūmstūdān ī Bustig čiyōn-ih> hāwištān ī Zardušt fradom pad sar hāwištūh ōy būd hēnd. 11) dēn [andar] sistān ō čāšt rawāg dāštan rād 50 ud 50 pad dūdag wehān frāz raft. 12) nask-ē Duzd-sar-nizad xwānd čiyōn Sēn [ud] Burzmīhr ī Zarduštān pad wirastagih ī ān būd <i> [ud] wind. 13) ka gizistag Alaksandar ī Hrōmig ō Ērān-šahr mad awēšān kē pad brēh ī moy-mardih raft grift ōzad. 14) mard ud rēdak ēwčand ō Sistān āmad hēnd. 15) nask-ē būd [abāg] ī zanān būd <i> aburnāyag-ē nask-ē Duzd-sar-nizad ōst ud warm kard ēstād pad čē ān rāh dēn andar Sistān abāz gašt ud ārāst ud wirāst nōg nōg bē pad Sistān ēg-iš abārig gyāg nē warm. 16) man kē pad ān gyāg hamāg dēn-ē yazand, šādih ī gōhrīgānih rāy hādōxt-ē framāyēnd yaštan. frazaft pad drōd [ud] šādih [ud] rāmišn šad ud farrox ud dagr-zīwišn ud pērōzgar ud ahlaw kāmāg-hanjām bawād kē nibišt kē xwēš ud kē xwānēd. ašom.

توج دریایی

شگفتی و برجستگی سیستان: متنی به زبان پهلوی

yasna33@yahoo.com

WWW.YASNA.TK

FARHAD-NILUOFARI

مقدمه

«شگفتی و برجستگی سیستان» متن کوتاهی ست درباره جنبه های با ارزش سرزمین سیستان که به زبان پهلوی (فارسی میانه) نوشته شده است. تنها نسخه موجود این متن در دستنویس MK یافت می شود. این دستنویس که توسط مهرآبان کیخسرو در سال ۱۳۲۲ میلادی در آتشکده تاناک در هند استنساخ و جمع آوری شده، حاوی ۳۲ متن و پایان نوشتی به زبانهای گجراتی، پهلوی، و فارسی ست!

بر طبق منابع زردشتی، مهمترین وقایع تاریخی نظیر نگهداری نطفه سوشیانس، داستان فریدون، جنگ میان فرزندان او، و قبول و رواج دین زردشت توسط ویشتاسب در سیستان به وقوع پیوسته است. همچنین یکی دیگر از موضوعهای مهم این متن، حمله اسکندر به ایران است که در نتیجه آن متن اوستا از هم گسسته و نابود می شود. بخشهایی از متن «شگفتی و...»، شباهت زیادی با آبان یشت دارد. چون در اوستا (یشت ۳۴-۱۰،۳۳) نیز فریدون خواستار کامیابی از اردویسور آناهیتاست. در متون پهلوی مانند ارداویرافنامه، بندش و دینکرد حمله اسکندر مطرح گردیده و مورد سرزنش قرار گرفته و از اسکندر با صفت گجستگ (ملعون) یاد شده است. اما به عکس، در متون فارسی مانند شاهنامه فردوسی، اسکندر پادشاهی عادل و دادگستر معرفی شده و اشاره ای به نابودی اوستا به وسیله او نگردیده است. همچنین در تاریخ سیستان، نه ذکری از اعمال اسکندر شده

است و نه اشاره ای به متن «شگفتی و...». همان طور که گفته شد تنها در متون ترجمه شده از زبان پهلوی از این متن سخن رفته است. بهترین نمونه این متون نامهٔ تنسر است که در آن چنین آمده است:

می دانی که اسکندر کتاب دین ما دوازده هزار پوست (گاو) بسوخت به اسطخر، سیکی از آن در دلها مانده بود.^۲

دستنویس «شگفتی و...» که توسط مهرآبان کیخسرو جمع آوری شده بود، بار دیگر در سال ۱۸۹۷ میلادی توسط جاماسپ آسانا در بمبئی تصحیح شد. متأسفانه نسخهٔ اصلی دستنویس مفقود گردیده و تنها متن موجود، همان نسخهٔ تصحیح شدهٔ آساناست.^۳ متن مورد مطالعه از صفحه 26a تا 28a در دستنویس MK جای دارد. این متن تاکنون چند بار توسط ایران شناسان مختلف مورد مطالعه قرار گرفته و ترجمه هایی از آن در دست است. برای نخستین بار هرتسفلد این متن را به زبان آلمانی ترجمه کرد و بعد از او وست و بیلی نیز قسمتهایی از آن را ترجمه کردند.^۴ بهترین و کاملترین ترجمه، از آن اوتاس است که با آوانویسی به زبان انگلیسی همراه است.^۵ از این متن به زبان فارسی نیز دو ترجمه موجود است. یکی ترجمهٔ سعید عریان است که جای بحث دارد،^۶ و دیگری ترجمهٔ خوبی از اشاکپور که بدون آوانویسی است.^۷ مروری بر همهٔ این ترجمه ها نشان می دهد که در آنها تفاوت های زیادی وجود دارد و این خود دلیل گنگی و نارسایی دستنویس MK است. نگارنده نیز کوشیده است تا ترجمهٔ جدیدی از متن «شگفتی و...» به دست دهد. در این ترجمه، برای آوانویسی پهلوی از سیستم مکنزی،^۸ و برای آوانویسی اوستا از سیستم هوفمان استفاده شده است.^۹ به علاوه کوشیده ام، حتی المقدور متن، به فارسی امروزی ترجمه شود. از علائم [] برای واژه افزوده در متن، < > برای واژه کاسته شده در متن، و () برای واژه افزوده شده در ترجمه استفاده کرده ام.

ترجمهٔ متن پهلوی

به نام یزدان

شگفتی و برجستگی سیستان

- ۱- شگفتی و برجستگی (سر) زمین سیستان از دیگر شهرها به این دلیل زیادتر و بهتر (است).
- ۲- یکی این که رود هلمند و دریاچهٔ فرزندان و دریای کیاسنه و کوه اوشداشتر در

(سر)زمین سیستان است. ۳- اشیدر و اوشیدرماه و سوشیانس (فرزندان) زردشت (در آن جا) زاده و پرورش (یافته) و از آن رستاخیز خواهند کرد.

۴- یکی این که پیوند و خاندان فرمانروایان کیانی در این کشور به ایشان گزند آمد.

۵- از فرزندان فریدون، سلم که کشور روم و توج که (کشور) ترکستان را به سروری داشتند، ایرج را که فرمانروایی ایران را داشت کشتند. ۶- و از فرزندان ایرج به جز کنیزی دیگر کسی نماند. ۷- و پس فریدون او را به دریاچه فرزندان هدایت کرد و در پنهان داشت تا دهمین پیوند که از آن کنیز پسری زاده شد. ۸- پس فریدون به دریاچه فرزندان شد و او از اردیسور ناهید مراد خواست و با آراستن ایرانشهر و فره کیان، دیگر ایزدان در محل سیستان سکونت یافتند و مراد بالاتر به دست آوردند و با منوچهر و آنها ایرانشهر را ستودند.

۹- یکی این که ویشتاسپ شاه دین را در دریاچه فرزندان رواج داد. ۱۰- اول در سیستان و سپس در دیگر شهرها و ویشتاسپ شاه با همپرسگی با زردشت و سین اهومستودان بوسیتینگ، چون از اولین شاگردان زردشت و برترین شاگردان او بودند. ۱۱- دین در سیستان آموزش و رواج دادند، ۱۰۰ پیشوای مذهبی از دوده خوبان فراز رفتند. ۱۲- نسکی بود که دزد-سر- نیزد خوانند چون سین و برز مهر زردشتان آن را آماده کردند و به دست آوردند. ۱۳- وقتی که اسکندر رومی گجستگ به ایرانشهر آمد، آنهایی را که به راه مغ مردی می رفتند گرفت و کشت. ۱۴- مرد و غلام بچه ای چند به سیستان آمدند. ۱۵- نسکی (آن جا) بود، با زنان بود بچه ای (که) نسک دزد-سر- نیزد را استوار و به خاطر سپرد، به این دلیل راه دین در سیستان بازگشت و آراست و آماده کرد، نو به نو به جز در سیستان، آن گاه در دیگر جاها به یاد نماند. ۱۶- من که در آن جایی هستم که دین را ستایش می کنند، به خاطر شادی نسل من هادخت نسک بخوانید.

پایان یافت با درود و شادی و خوشی، شاد و خشنود و دیرزی و پیروزگار و درستکار، کامکار بود که (این را) نوشت که نگه می دارد و که می خواند.